

De wind verdeelt

Utrecht, vlak voor de verkiezingen

De partijen die tegen windmolens zijn hebben bij de laatste raadsverkiezingen juist gewonnen

Proen Links: Niks mee te maken; Wie niet horen wil moet maar voelen

tie. Hier in dit provinciehuis zijn ze ongeduldig. Maar ons, als provinciaal bestuur, past bescheidenheid."

In de gemeente De Ronde Venen, in het noordwesten van de provincie, kijken ze met enige angst naar de dreigende ingreep van de provincie. Wethouder Cees van Uden houdt niet van omslachtige bewoordingen: "Wind is voor ons geen optie", zegt hij resoluut. "Niet voor het college van burgemeester en wethouders. Niet voor de gemeenteraad. Niet voor de burgers. Er is geen enkel draagvlak voor. Dan houdt het op."

De wethouder benadrukt dat de gemeente meerdere inspraakrondes heeft gehouden. Iedere burger kon zijn zegje doen over windenergie en volgens Van Uden leverde dat een glashelder signaal op. "De boodschap was: doe het niet." Wat volgens de wethouder meespeelt is dat partijen die tegen windmolens zijn 'bij de laatste raadsverkiezingen ontzettend hebben gewonnen'.

Zonnevelden

Die boodschap heeft de wethouder vervolgens overgebracht aan de provincie. Met de toevoeging dat De Ronde Venen wel degelijk voorstander is van duurzame energie, vertelt Van Uden. "Wij willen in onze gemeente zoveel mogelijk zonne-energie opwekken. De daken moeten vol. Andere gemeenten willen dat ook. We zetten ook in op zonnevelden. Daarmee kunnen we voldoen aan onze klimaatafspraken."

In het provinciehuis weten ze precies welke gemeenten juichend doen over zonneweides. Het zijn de steden en dorpen

'We kunnen wel allerlei stoere dingen gaan roepen, maar er is politieke rust nodig'

waar het verzet tegen windmolens het grootst is. "Dat is een probleem", zegt Van Essen, die bij de komende verkiezingen lijsttrekker is namens GroenLinks. "Het komt erop neer dat we, met de huidige plannen van de gemeente, straks 90 procent van de groene energie met zon opwekken en 10 procent met wind. Daar maak ik me zorgen over. Het netwerk kan dat niet aan, het ruimtebeslag is veel groter en de klimaatdoelen worden zo niet gehaald. Die verhouding moet veel meer richting 50-50."

De gedeputeerde legt uit dat het voor de netbeheerders van belang is dat er een zeker evenwicht is tussen zon en wind. Zonneweides belasten het elektriciteitsnetwerk veel meer dan windmolens, zegt hij. Als gemeenten hun zin krijgen, moet de infrastructuur veel ingrijpender worden aangepast en zullen de kosten oplopen. Van Essen voelt daar niets voor. "Voor een goede balans hebben we in onze provincie ongeveer zestig moderne windmolens nodig."

Gemeenten voelen nattigheid. Zestig

windmolens betekent dat bijna iedere plaats in aanmerking kan komen voor plaatsing van turbines. Een eerste inventarisatie door de provincie heeft zeventig potentiële locaties opgeleverd waar telkens meerdere windmolens zouden kunnen komen.

Vier van die gebieden liggen in de gemeente De Ronde Venen. Het zijn plekken bij Baambrugge, Abcoude en Wilnis die al eerder in beeld waren bij het gemeentebestuur zelf. Maar wethouder Van Uden weigert medewerking. "Als de provincie tegen onze wens doorzet, dan gaat dat tegen de democratische wens van de gemeente in. Dan zullen wij ons als gemeente actief verzetten." Wat dat betekent, actief verzetten, is niet helemaal duidelijk. "Voorlopig wachten we even af. We kunnen wel allerlei stoere dingen gaan roepen, maar er is politieke rust nodig. Laten we zien wat die provinciale verkiezingen opleveren."

Democratie

Saillant is dat de wethouder van D66-huize is, de partij die in de persoon van Rob Jetten de eerste klimaatminister ooit levert in het huidige kabinet. "Lokaal kan je iets anders vinden dan landelijk", zegt Van Uden. "In ons verkiezingsprogramma hadden we opgenomen dat hier de komende vier jaar geen turbines moeten komen. Onze lijsttrekker van D66 in de provincie zal het ook niet met mij eens zijn, maar dat is democratie."

Die lijsttrekker, Marianne de Widt, heeft inderdaad een andere opvatting, maar ze benadrukt dat de provincie 'in goed overleg moet blijven met de gemeenten'. Tegelijkertijd

tijd zegt ze: "Het gaat gewoon gebeuren."

De Widt wijst erop dat er ook plaatsen zijn die de windmolens verwelkomen. Eind januari besliste een krappe meerderheid van de gemeenteraad in Woerden dat er turbines mogen komen, daarmee het protest van burgers trotserend. Het D66-Statenlid is blij met dit 'democratische proces', vertelt ze. "Zolang gemeenten blijven strubbelen, komen we niet vooruit."

Maar De Widt erkent ook dat de Provinciale Statenverkiezingen een 'kwetsbaar moment' vormen. Wat de toekomstige coalitiepartijen straks afspreken met elkaar valt slecht te voorspellen. De VVD bijvoorbeeld, zal tijdens coalitie-onderhandelingen bepleiten dat de provincie de gemeenten de ruimte moet laten om zelf te beslissen over windmolens en zonneweides. "Zolang we de klimaatdoelen halen, en dat kan met zonne-energie, zijn we gewoon lekker bezig met elkaar", zegt VVD-lijsttrekker André van Schie.

"Ik weet dat de netbeheerders mopperen over de verdeling wind-zon, maar die bedrijven mopperen sowieso. Die hebben hun eigen wensen, maar dat wil niet zeggen dat de politiek daar naar moet luisteren. Ik ben zelf niet mordicus tegen windmolens. Ze zijn nog even nodig. Straks hebben we nieuwe kerncentrales en is de situatie anders. Maar laat die keuze alsjeblieft aan de gemeenten zelf."

En wat als er dan straks nauwelijks meer dan vijftien windmolens staan in de hele provincie? Van Schie: "Dan houden we een prachtig landschap over."

De strijd om de ruimte

In Utrecht laait de discussie over windmolens weer op, vlak voor de verkiezingen. In de hele provincie staan vijftien turbines terwijl er zestig nodig zijn. 'Het is eigenlijk iets om je voor te schamen.'

tekst **Bart Zuidervaat**
foto **Werry Crone / Studio Trouw**

Op de zestiende verdieping van het provinciehuis in Utrecht kijkt gedeputeerde Huib van Essen uit het raam. Het uitzicht is spectaculair. Het ranke gebouw staat aan de rand van de stad, in de oksel van verkeersknooppunt Rijnsweerd, en biedt een weidse blik op de omgeving. "Ik zie zelfs Rotterdam liggen", zegt Van Essen opgewekt.

De GroenLinks-bestuurder is een man van veel woorden, een gesprek met hem is bijna een monoloog. Moeiteloos verruilt hij zijn enthousiasme over het uitzicht van zijn werkkamer voor somberte. "Weet je wat mij opvalt? Ik zie daar, bij Nieuwegein, vijf windmolens. Ik zie er drie bij Houten. Daar nog eens drie bij Vianen. Verderop zie ik er nog een paar. Het zijn er vijftien in totaal. In de hele provincie. Het laagste aantal van al-

lemaal. Daar staan we dan als Utrecht." Dat gedeputeerde Van Essen baalt, is vanuit zijn optiek goed te begrijpen. Vier jaar geleden sloten GroenLinks, D66, CDA, ChristenUnie en PvdA een coalitieakkoord met de veelbelovende titel 'Nieuwe energie voor Utrecht'. De provincie had nieuw elan nodig, legt hij uit. Nieuwe ambities. "Maar natuurlijk slaat die tekst ook heel concreet op de duurzame transitie. We hebben dringend behoefte aan groene energie." En dat betekent: meer windmolens.

Het is al jaren een twistpunt in zo ongeveer iedere plaats waar de komst van turbines wordt aangekondigd. Tegenstanders roeren zich, actiegroepen demonstreren, burgers proberen lokale politici te overtuigen dat de voordelen van windmolens niet opwegen tegen de nadelen. De turbines veroorzaken herrie en verpesten het uitzicht; de argumenten zijn bekend.

Het zorgt ervoor dat bijna iedere windmolen moet worden bevochten. Ook in Utrecht. Met als gevolg dat er te weinig duurzame energie wordt opgewekt en de klimaatdoelen uit zicht raken. Met die constatering staart Van Essen uit het raam. "Het is eigenlijk iets om je voor te schamen", zegt hij.

De windmolens hebben alles in zich om een heikele kwestie te worden bij de komende Provinciale Statenverkiezingen. Wat de GroenLinks-bestuurder betreft was dat helemaal niet de bedoeling, het leek er namelijk op dat de provincie Utrecht de zaken aardig voor elkaar had. Met gemeenten en waterschappen waren afspraken gemaakt

De windmolens hebben alles in zich om de komende maanden een heikele kwestie te worden

over de opwekking van duurzame energie in 2030. Het zag er veelbelovend uit.

Waarom het alsnog misging? de gemeenteraadsverkiezingen kwamen langs. Van Essen: "De beloftes die eerder zijn gedaan, bleken opeens niet zo hard." D66-Statenlid en lijsttrekker Marianne de Widt zegt: "Her en der zijn gemeenten gaan terugkrabbelen. De verkiezingen hebben daar zeker een rol in gespeeld." Lokaal zijn nieuwe partijen aan de macht gekomen die verre van enthousiast worden zodra iemand over windmolens begint.

Nieuwe locaties voor turbines

Het provinciebestuur heeft in de zomer van 2022 een 'tussenbalans' opgemaakt van de energieplannen in de gemeenten, zegt gedeputeerde Van Essen. Die zag er niet hoopgevend uit. Gemeenten kregen daarom van de provincie het verzoek om met nieuwe locaties voor turbines te komen, met als toevoeging dat de provincie anders zelf de regie neemt. Deadline: 1 december 2022. Het

mocht niet baten. Voldoende concrete plannen leverde dat niet op.

Het heeft de situatie, met de Statenverkiezingen voor de deur, er niet overzichtelijker op gemaakt. Provinciale Staten hebben in september besloten dat de provincie bij onvoldoende locaties zelf plekken voor windmolens aan gaat wijzen. "Die bevoegdheid heeft de provincie", zegt Van Essen. De huidige Gedeputeerde Staten hebben eerder deze week formeel vastgesteld hoe Utrecht gebieden gaat onderzoeken op geschiktheid, zodat eind dit jaar een keuze kan worden gemaakt. Maar met de verkiezingen in aantocht zal moeten blijken of het nieuwe provinciebestuur straks deze procedure zal doorzetten.

VVD-lijsttrekker André van Schie kan er kort over zijn: "De provincie trekt te grote schoenen aan." Zijn partij zit in de oppositie en bekleedt een soort 'status aparte', vertelt hij. In alle provincies bestuurt de VVD mee, behalve in Utrecht. Van Schie is er laconiek over. Als grootste oppositiefractie heeft de VVD wel degelijk iets te vertellen in Utrecht.

Maar het besluit van de provincie om windmolenlocaties aan te wijzen hebben de liberalen niet kunnen voorkomen. Van Schie vindt het onverstandig beleid, vertelt hij. "Gemeenten zijn in eerste instantie met allerlei voorstellen gekomen. Dat zag er prachtig uit. Je zou zeggen: strik erom en uitvoeren. Maar er zijn gemeenteraadsverkiezingen geweest vorig jaar. Burgers hebben zich uitgesproken. Dat leidt tot aanpassing van de plannen, zo werkt de democra-